

(i) Printed Pages : 4

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

3	3	4	8
---	---	---	---

Exam. Code :

0	4	0	1
---	---	---	---

Master of Arts [Sociology] 1st Semester
(2123)

SOCIOLOGY OF DEVELOPMENT (In all Mediums)

Paper—SOC—R-413

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

Note :— Attempt **FIVE** questions in all, including Q. No. 1 which is compulsory. Attempt **ONE** question from each Unit.

1. Attempt all the **TEN** parts :

- (i) Any two operational indicators of Development.
- (ii) Development as Human Freedom.
- (iii) Socialist conception of Development.
- (iv) Human Development Index.
- (v) The Age of High Mass Consumption.
- (vi) Circular Cumulative Causation Approach.
- (vii) Spread Effects.
- (viii) Structural Differentiation.
- (ix) The need for Affiliation.
- (x) Socialist Path of Development.

10×2=20

UNIT-I

2. Explain the Liberal and Socialist conception of Development. 15

OR

3. Write a note on the operational indicators of Development. 15

UNIT-II

4. Discuss the Circular Cumulative Causation Approach given by Gunnar Myrdal. 15

OR

5. Discuss the Social Psychological Approach given by David C. McClelland. 15

UNIT-III

6. Discuss Samir Amin's Theory of Underdevelopment. 15

OR

7. Explain Paul Baran's Unequal Exchange Theory of Underdevelopment. 15

UNIT-IV

8. Discuss Capitalist Path of Development. 15

OR

9. Explain Globalization as a strategy of Development. 15

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पांच प्रश्न करें, साथ ही प्रश्न नं. 1 जो कि अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें।

1. सभी दस भागों का प्रयास करें :

- (i) विकास के कोई दो परिचालन संकेतक।
- (ii) मानव स्वतंत्रता के रूप में विकास।
- (iii) विकास की समाजवादी अवधारणा।
- (iv) मानव विकास सूचकांक।
- (v) उच्च जन उपभोग का युग।
- (vi) परिपत्र संचयी कारण दृष्टिकोण।
- (vii) प्रभाव फैलाना।
- (viii) संरचनात्मक भेदभाव।
- (ix) संबद्धता की आवश्यकता।
- (x) विकास का समाजवादी पथ।

10×2=20

यूनिट-I

2. विकास की उदारवादी और समाजवादी अवधारणा की व्याख्या करें। 15

अथवा

3. विकास के परिचालन संकेतकों पर एक नोट लिखें। 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਗੁੰਨਾਰ ਮਾਧਰਡਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿਏ ਗਏ ਪਰਿਪੱਤਰ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਰਣ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਅਥਵਾ

5. ਡੇਵਿਡ ਸੀ. ਮੈਕਲੇਲੈਂਡ ਦੁਆਰਾ ਦਿਏ ਗਏ ਸਾਮਾਜਿਕ ਮਨੋਵੈਜ਼ਾਨਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਸਮੀਰ ਅਮੀਨ ਦੇ ਅਵਿਕਸਿਤਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਅਥਵਾ

7. ਪੌਲ ਬਰਨ ਦੇ ਅਵਿਕਸਿਤਤਾ ਦੇ ਅਸਮਾਨ ਵਿਨਿਮਯ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਪੱਥ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਅਥਵਾ

9. ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੈਸ਼ਵੀਕਰਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਨੂੰ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

1. ਸਾਰੇ ਦਸ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ :
- ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸੂਚਕ।
 - ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਜੋਂ ਵਿਕਾਸ।
 - ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਨਾ।
 - ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਸੂਚਕਾਂਕ।
 - ਉੱਚ ਜਨ ਉਪਭੋਗ ਦਾ ਜੁੱਗ।
 - ਸਰਕੂਲਰ ਸੰਚਤ ਕਾਰਣ ਪਹੁੰਚ।
 - ਫੈਲਾਅ ਪ੍ਰਭਾਵ।
 - ਦਾਂਤਾਗਤ ਅੰਤਰ।
 - ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਲੋੜ।
 - ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਮਾਰਗ।

10×2=20

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

ਜਾਂ

3. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਸੂਚਕਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਗੁਨਾਰ ਮਿਰਡਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਰਕੂਲਰ ਸੰਚਤ ਕਾਰਣ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਜਾਂ

5. ਡੇਵਿਡ ਸੀ. ਮੈਕਲਲੈਂਡ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮਾਜਿਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਸਮੀਰ ਅਮੀਨ ਦੇ ਅੰਡਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਜਾਂ

7. ਪੌਲ ਬਾਰਨ ਦੇ ਅੰਡਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਦੇ ਅਸਮਾਨ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਮਾਰਗ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 15

ਜਾਂ

9. ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਵਜੋਂ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15